Sosyal bilimler alanının doğru bir şekilde anlaşılması ve gelecek nesillere aktarılması için doğru öğretim yöntemlerine ihtiyaç vardır. Bununla birlikte eğitim çıktılarının da doğru bir şekilde değerlendirilmesi gerekmekte bunun için de yine uygun değerlendirme yöntemlerine ihtiyaç duyulmaktadır. Elinizdeki bu kitap sosyal bilimler alanına eğitim yönlü bir yaklaşım sergileyerek alanın doğru bir şekilde gelişmesine ve ilerlemesine katkı sunmayı amaçlamaktadır. Kitap farklı üniversitelerden eğitim alanında uzman akademisyenlerin bir araya gelmesiyle oluşturulmuş özgün bir çalışmadır.

Dr. Öğr. Üyesi Gülenaz SELÇUK lisans öğrenimini Anadolu Üniversitesi İktisat Fakültesi Kamu Yönetimi Bölümünde, yüksek lisans öğrenimini Beykent Üniversitesi Eğitim Yönetimi ve Denetimi alanında ve doktora öğrenimini ise Yakın Doğu Üniversitesinde Eğitim Programları ve Öğretim alanında tamamlamıştır. Şimdilerde ise Manisa Celâl Bayar Üniversitesi/Eğitim Fakültesi/Eğitim Bilimleri Bölümü/Eğitim Yönetimi Anabilim Dalında öğretim üyesi olarak çalışmaktadır.

Dr. Öğr. Üyesi Erkan Hasan ATALMIŞ lisans öğrenimini Ege Üniversitesinde Matematik alanında, lisans üstü öğrenimini ise University of Kansas'ta (ABD) Measurement and Evaluation alanında tamamlamıştır. Şimdilerde ise Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi/Eğitim Fakültesi/Eğitim Bilimleri Bölümü/Rehberlik Ve Psikolojik Danışmanlık Anabilim Dalında öğretim üyesi olarak çalışmaktadır.

978-613-9-96271-6

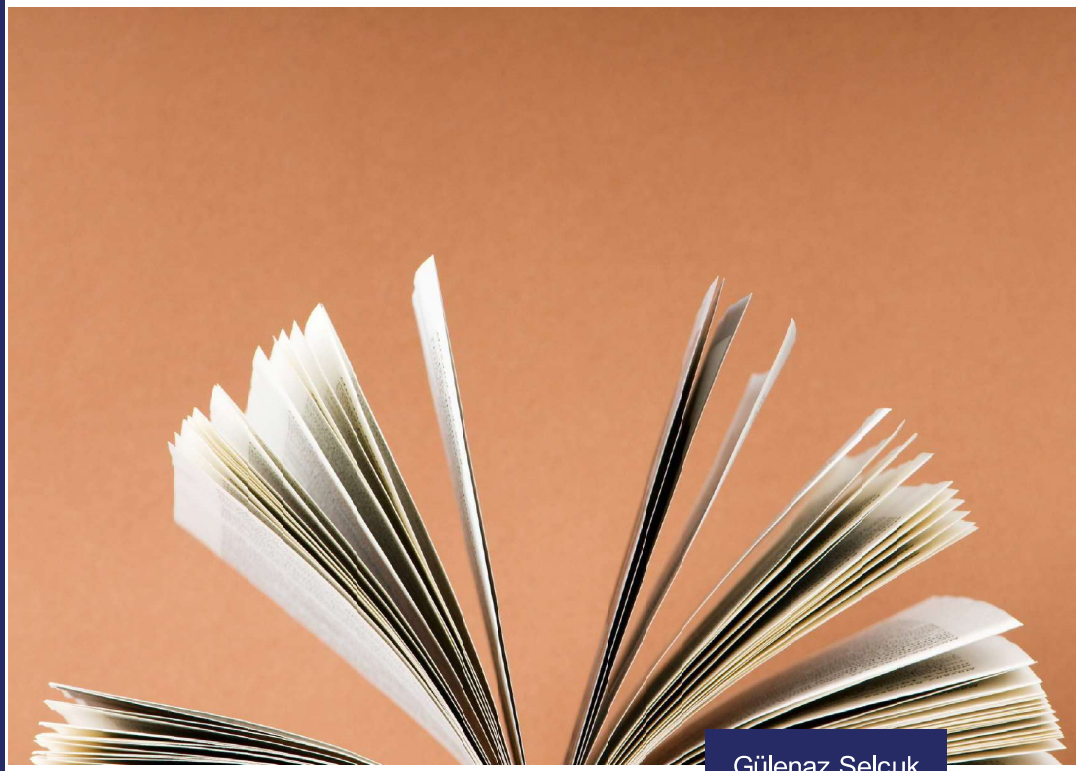
LAP LAMBERT Academic Publishing

www.lap-publishing.com

Selçuk, Atalmış

TÜRKÇE ÖZEL SERİ

LAP LAMBERT Academic Publishing

Gülenaz Selçuk
Erkan Atalmış

Sosyal Bilimlerde Eğitim Araştırmaları

Gülenaz Selçuk
Erkan Atalmış

Sosyal Bilimlerde Eğitim Araştırmaları

Gülenaz Selçuk
Erkan Atalmış

Sosyal Bilimlerde Eğitim Araştırmaları

Türkçe Özel Seri

Imprint
Any brand names and product names mentioned in this book are subject to trademark, brand or patent protection and are trademarks or registered trademarks of their respective holders. The use of brand names, product names, common names, trade names, product descriptions etc. even without a particular marking in this work is in no way to be construed to mean that such names may be regarded as unrestricted in respect of trademark and brand protection legislation and could thus be used by anyone.

Cover image: www.ingimage.com

Publisher:
LAP LAMBERT Academic Publishing
is a trademark of
International Book Market Service Ltd., member of OmniScriptum Publishing Group
17 Meldrum Street, Beau Bassin 71504, Mauritius

Printed at: see last page
ISBN: 978-613-9-96903-6

Copyright © Gülenaz Selçuk, Erkan Atalmış
Copyright © 2018 International Book Market Service Ltd., member of OmniScriptum Publishing Group

İÇİNDEKİLER

İçindekiler ..... i-ii

Önsöz ..... iii-iv

1. ÖĞRETMEN ADAYLARININ YAŞAM BOYU ÖĞRENME VE ÖZ-YETERLİK İNANCINA YÖNELİK GÖRÜŞLERİ……..….1-31
Dr. Öğr. Üyesi Gülenaz Selçuk
Prof. Dr. Hüseyin Uzunboylu

2. HAZIRLIK SINIFI ÖĞRENCİLERİNİN DÜŞÜNME STİLLERİNİN FARKLI DEĞİŞKENLER AÇISINDAN İNCELENMESİ……..…….....….32-51
Esra Önkuzu
Doç. Dr. Gülay Bedir

3. OKUL ÖNCESİ EĞİTİMDE EĞİTİCİ DRAMA UYGULAMALARININ DEĞERLENDİRİLMESİ……52-72
Dr. Öğr. Üyesi Akif KÖSE
Sultan CİCA

4. SPOR ÇALIŞMALARINDA MEDYA VE SOSYAL MEDYA…73-92
Nurşen ŞAHİN
F. Pervin BİLİR
Nüket ELPEZE ERGEÇ

5. FUTBOL HAKEMLERİNDE SOSYAL BASKI VE HAKEMLİK YETKİNLİĞİ: TÜRKİYE SÜPER LİG ÖRNEĞİ…….93-113
Yeliz Eratlı ŞİRİN
Tayfun ŞİRİN
Özge AYDIN

6. XVI. YÜZYILDA GÖRDÜS KAZASINDA İSKÂN……....114-132
Dr. Öğr. Üyesi Kadir Adamaz

7. HASTANELERDE EL HİJYEN EĞİTİMİNİN ÖNEMİ……133-148
Zerife ORHAN
Arzu KAYIŞ

8. PEDAGOJİK FORMASYON ÖĞRENCİLERİNİN ÖĞRENME STİLLERİ İLE YANSITICI DÜŞÜNME BECERİLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ……..…..149-166
Fulya KÖSE

Sosyal Bilimlerde Eğitim Araştırmaları

Toplam 8 bölümden oluşan bu kitaba;

1. Bölümünde Dr. Öğr. Üyesi Gülenaz Selçuk ve Prof. Dr. Hüseyin Uzunboylu: "Öğretmen Adaylarının Yaşam Boyu Öğrenme ve Öz-Yeterlik İnancına Yönelik Görüşleri" adlı çalışmaları ile,

2. Bölümünde Esra Önkuzu ve Doç. Dr. Gülay Bedir: "Hazırlik Sınıfı Öğrencilerinin Düşünme Stillerinin Farklı Değişkenler Açısından İncelenmesi" adlı çalışmaları ile,

3. Bölümünde Dr. Öğr. Üyesi Akif Köse ve Sultan Cica: "Okul Öncesi Eğitimde Eğitici Drama Uygulamalarının Değerlendirilmesi" adlı çalışmaları ile,

4. Bölümünde Nurşen Şahin, F. Pervin Bilir ve Nüket Elpeze Ergeç: "Spor Çalışmalarında Medya ve Sosyal Medya" adlı çalışmaları ile,

5. Bölümünde Yeliz Eratlı Şirin, Tayfun Şirin ve Özge Aydin: "Futbol Hakemlerinde Sosyal Baskı ve Hakemlik Yetkinliği: Türkiye Süper Lig Örneği" adlı çalışmaları ile,

6. Bölümünde Dr. Öğr. Üyesi Kadir Adamaz: "XVI.. Yüzyılda Gördüs Kazasında İskân" adlı çalışmaları ile,

7. Bölümünde Zerife Orhan ve Arzu Kayış: "Hastanelerde El Hijyen Eğitiminin Önemi" adlı çalışmaları ile,

8. Bölümünde Fulya Köse: "Pedagojik Formasyon Öğrencilerinin Öğrenme Stilleri ile Yansıtıcı Düşünme Becerileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi" adlı çalışmaları ile katkıda bulunmuşlardır.

Bu kitapta yer alan bölümlerde kullanılan kaynakların, görüşlerin, bulguların, sonuçların, tablo, şekil, resim ve her türlü içeriğin sorumluluğu yazar veya yazarlarına ait olup ulusal ve uluslararası telif haklarına konu olabilecek mali ve hukuki sorumluluğu yazarlara aittir. Editörlerin ve yayınevinin yayınlanan bölümlerin içeriği ile ilgili herhangi bir sorumluluk kabul etmemektedir.

Editörler
Gülenaz SELÇUK
Erkan ATALMIŞ

5. FUTBOL HAKEMLERİNDE SOSYAL BASKI VE HAKEMLİK YETKİNLİĞİ: TÜRKİYE SÜPER LİG ÖRNEĞİ*

Yeliz Eratlı ŞİRİN [10]
Tayfun ŞİRİN [11]
Özge AYDIN [12]

ÖZET

Bu araştırmanın amacı, futbol hakemlerinin hakemlik yetkinlikleri ve sosyal baskıdan etkilenme derecelerini bazı demografik değişkenlere göre araştırmaktır. Araştırmanın evrenini süper ligde görev yapan 80 futbol hakemi oluşturmaktadır. Araştırmada sosyal baskı düzeyini ve hakemlik yetkinliğini ölçmek için veri toplama aracı kullanılmıştır. Ölçekden elde edilen veriler, frekans ve yüzdelerle açıklanmış ve yorumlanmıştır. Ayrıca araştırmaya katılan hakemlerin, sosyal baskının demografik değişkenlerden arasında bir farkın olup olmadığını tespit etmek amacıyla, t-testi ve ANOVA uygulanmıştır. Araştırma sonucuna göre futbol hakemlerinin hakemlik yetkinliği olarak kendilerini "iyiler" arasında bulunduğu sonucuna ulaşılmıştır. Futbol hakemlerinin büyük çoğunluğunun sosyal baskının üç yönünü tanımlayan (1) kalabalık, antrenör, yedek oyunculardan gelen gürültü ve rahatsızlık, (2) kararlarının sorgulanması (hakemlik başarısızlığı) (3) oyuncu ve antrenörlerin agresif davranışları ifadelerinden etkilenmediklerini belirtmişlerdir. Demografik değişkenler ve sosyal baskı unsurları üzerine yapılan analiz sonucuna göre bekar ve yardımcı hakemler kalabalık, antrenör, yedek oyunculardan gelen gürültü den baş hakemlere ve evli olan hakemlere göre daha fazla etkilendiklerini; aynı zamanda "Hakemliğimin üzerinde rahatsız edici düşünceler hissediyorum" ifadesine hakemlikten önce "futbolculuk deneyimi olamayan " grup ile futbolculuk deneyimi olan grup arasında anlamlı farklılığa rastlanmıştır.

Jel Codes: *Z2.*
Anahtar Kelimeler*: Futbol, Hakem, Sosyal baskı, Seyirci*

---

*Bu çalışma 7-11 Kasım 2018 tarihleri arasında Antalya'da gerçekleştirilen IV. Uluslararası Stratejik Araştırmalar Kongresinde özet bildiri olarak sunulmuştur.

[10]Adana Çukurova Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Spor Yöneticiliği, Türkiye, ysirin75@gmail.com
[11]Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Antrenörlük Eğitimi, Türkiye, tayfunsirinksu@hotmail.com
[12]Adana Çukurova Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu,Türkiye, denizguzelyurur@hotmail.com

1. GİRİŞ

İnsanların seçimleri ve sosyal güçler arasındaki etkileşim, 1980'lerin başından beri ekonomistler tarafından yoğun bir şekilde incelenmiştir. Yüzyılın en önemli sosyal olgularından biri olan spor, ekonomik, sosyal ve kültürel bir sektör olarak gelişimini sürdürmektedir. Bu nedenle ekonomistler, farklı sosyal baskı kaynaklarının, temsilcilerin (oyuncuların ve hakemlerin) davranışlarını nasıl etkilediğini analiz etmek için spor yarışmalarını bir laboratuvar olarak yoğun bir şekilde kullanmıştır. Özellikle futbolda, toplumsal baskının hakemlerin performansını nasıl etkilediği üzerine çalışmalar yapılmıştır (Rochaa ve diğ., 2013).

2. LİTERATÜR İNCELEMESİ

Futbol tüm dünya toplumlarının ilgi odağı haline gelmiştir. Bütün sporlar içinde en çok seyircinin izlediği bu spor dalının gerek öğretiminde gerekse yönetiminde hakemlerin belirleyici etkisi, tartışmasız, önemlidir (Sunay, 1996). Bu oyun içerisinde ve dışında hakemler gerektiğinden fazla gündemi oluşturmaktadır. Bu durumun özellikle ülkemizde daha fazla olduğu dikkat çekmektedir (Müniroğlu, 1995) Bazen milyonların bazen ise yüz milyonların izlediği bu sporun saha içerisindeki yönetimi spor eğitimi almış, futbol hakemleri tarafından yapılmaktadır (Sunay, 1996). Üst düzey futbol hakemleri, üzerlerinde büyük bir baskı oluşturan devamlı değişen ve karmaşık bir çevresel ortamda çalışırlar (Buraimo ve diğ., 2002). Bu karmaşık ortam hakemlerin herhangi bir karar verme anında öne çıktığında onların performanslarını olumsuz yönde etkileyebilmektedir. Yapılan çalışmalarda bu ortamda görev yapan hakemlerin karşılaştıkları başlıca stres kaynaklarının; kararlarında başarısızlık ya da hata yapma korkusu, antrenörler ve oyuncularla çatışma ve oyuncuların, antrenörlerin ve seyircinin saldırganlık ve sözlü taciz korkusu olarak belirtilmiştir (Anshel ve Weinberg, 1999; Kaissidis ve

diğ., 1998; Johansen ve Haugen, 2013). Futbol hakemleri, önceden belirlenmiş kurallar içerisinde yarışmaları yöneten, alınan puanları, galibiyetleri, mağlubiyetleri, cezaları belirleyen kişidir. Hakemler branşlarında en üst seviyeye gelebilmek ve orada kalabilmek için iyi bir fiziki görünüm ve atletik bir yapı, hızlı karar verebilme yeteneğine, üst düzey konsantrasyona ve istikrara sahip olmaları gerekmektedir. Aynı zamanda hakemler üzerindeki stresin sporcu ve antrenörler den daha fazla olduğundan dolayı çeşitli stres kaynaklarına karşı psikolojik olarak dayanıklı olmak zorundadırlar. Bu donanımları sayesinde Türkiye de ve Avrupa da en üst düzey maçları yönetebilme özelliklerine göre seçilerek maçlar verilmektedir (küme düşme mücadeleleri, şampiyonluğu belirleyen maçlar, ezeli derbi müsabakaları vb.). Bu gerçekler doğrultusunda tüm kararlarını hiçbir şeyden etkilenmeden maç sonucuna etki etmeden vermek zorundadırlar. Fakat bazı maçlarda seyirci, ev sahibi takım seyircisi, yönetici, kulüp başkanları, yazılı ve görsel basın, oyuncu ve antrenör baskısına maruz kalmakta ve zaman zaman sonuca etki edecek kararlar vermektedirler. Ceza söz konusu olduğunda bir faul kararının sarı veya kırmızı kart şeklinde değerlendirilmesi konusunda karar verme yetkisine sahip olan hakem bu karar verme süreci öznel yargıları tarafından yönlendirildiğinden futbol hakemleri çoğunlukla tutarsız ve karar verme sürecinde taraflı olmakla suçlanmaktadır (Boyko ve diğ., 2007; Dawson ve diğ., 2007). Araştırmacılar, aynı maçtan video görüntüleri üzerinden olası faulleri taraftar sesiyle beraber izleyen hakemlerin, sadece görüntü ile izleyenlere göre deplasman takımı için belirgin şekilde daha az faul kararı verdiklerini; sesle beraber izleyen hakemlerin kararları gerçek maçta alınan kararlara paralel çıktığını belirtmiştir (Nevill ve diğ., 2002).

Futbolda hakem kararı verme çalışmaları, iki karar üzerine odaklanır: maçların sonunda maç süresini uzatma kararı veya

kırmızı ve sarı kartların verilmesi kararı. Birçok yerli ve Avrupa liginde yapılan araştırmalar, ev sahibi takımın hakemin karar vermesinde önyargılı olduğunu ve önyargının temel nedenlerinden biri olarak toplumsal baskıyı (kalabalığın etkisini) tanımladığını öne sürülmüştür (Price ve Wolfers, 2007). Myers ve diğ. (2012) çalışmalarında seyirci sesinin Muay Thai hakemlerinin kararlarını etkilediğini ortaya koymaktadır.

Folkesson ve diğ. (2002), futbol hakemlerinin deneyimlerini değerlendirirken, hakemleri tehdit eden başlıca kaynaklar olarak antrenör veya teknik ekip, seyirci ve oyuncu olarak belirtmiştir. Bu etkenler hakemlerin konsantrasyonunu, motivasyonunu ve performansını olumsuz olarak etkileyebilmektedir. Nevill (2002), tribünlerdeki kalabalık seyirci topluluğunun belli bir yoğunluğa ulaştığı zaman ev sahibi takıma önemli bir avantaj sağladığını belirtmiştir. Bu bulgu kalabalığın ya ev sahibi takımın oyuncularının performansını yükselttiğini ya da hakemlerin bilinçaltlarında, ev sahibi takımlar lehinde etkileri olduğunu ortaya koyduğu görülmüştür. Nevil ve diğ. (2002), İngiliz futbol hakemlerinin 1998-1999 yılları arasında, kalabalığın sesinin hakemlerin kararlarını etkilediğini ve bunun bir stres kaynağı olabileceğini göstermiştir. Friman ve diğ. (2004) seyirci agresif davranışlarının futbol hakemleri için ana tehditlerden biri olduğunu savunmuştur. Casajus ve Castagna (2007) hakemin oyunu yönlendiren bir orta saha futbolcusu kadar psikolojik baskı altında olduğunu belirtmişlerdir. Wallsten ve Barton (1982) zaman baskısı ile yüz yüze kalan insanların karar vermek için en belirgin ipuçlarına odaklanma eğiliminde olduğunu göstermiştir. Büyük zaman baskısı ile yüz yüze gelen kişiler, belirgin ipuçlarına odaklanmaya eğilim göstermektedirler. Dohmen (2008) ve Sutter ve Kocher (2004),

hakemlerde, kalabalık sesinin belirgin ipucu olarak önemli olduğunu belirtmişlerdir.

Nevill, Balmer ve Williams (2000) hakemlerin hakem deneyim süresi ve tutarsız olan kararlar arasındaki ilişkiyi belirlemeye yönelik yaptıkları çalışmalarında, deneyimli hakemlerin yoğun baskının olduğu durumlarda duygusal durumlarını çok daha iyi kontrol ettiklerini ve stresli ortamlarda ise karar verirken görev temelli bilgiyi temel aldıklarını belirtmişlerdir. Aynı zamanda araştırmalarında maç esnasında tartışmalı bir pozisyon ile karşı karşıya kaldıkları zaman, kendileri için ev sahibi takımın taraftar sesinin en belirgin ipucu olduğu ve bunun da ev sahibi takım lehine karar vermeye yönelttiği yönünde görüşler ileri sürmüşlerdir (Nevill, Balmer ve Williams, 1999).
Bu araştırmanın genel amacı, günümüzde futbol maçlarında çok önemli bir rol oynayan futbol hakemlerinin hakemlik yetkinliklerini belirlemek ve seyirci antrenör ve yedek oyunculardan gelebilecek olan sosyal baskıya karşı bazı özelliklerine göre etkilenme derecelerini araştırmaktır. Bu inceleme neticesinde elde edilen bulguların, maç içerisinde verdikleri kararlarla maçın kaderini belirleyen hakemlerin farkındalıklarını arttıracağı ve gelişimlerine oldukça önemli bir katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

3. MATERYAL VE YÖNTEM

3.1. Araştırma Grubu

Bu çalışmanın amacı, 2016-2017 sezonu Türkiye Futbol Federasyonu süper lig kategorisinde görev yapan hakemlerin hakemlik yetkinliği ve oyuncu, antrenör ve seyircilerin sosyal baskılarından nasıl etkilendiğini incelemektir. Araştırmanın evrenini süper ligde “orta hakem” ve “yardımcı hakem (çizgi hakemi)” olarak görev yapan toplam 80 futbol hakemi oluşturmaktadır.

Tablo 1: Araştırmaya Katılan Hakemlerin Demografik Özellikleri

Değişkenler	Grup	f	%
Medeni Durum	Evli	71	88.8
	Bekar	9	11.3
Hakemlik Görev Bölgesi	Orta Hakem	23	28.8
	Yardımcı Hakem	52	71.3
Yaş	18-22yaş	7	8.8
	23-27	12	15.0
	33-37	13	16.3
	38-42	33	41.3
	43+	15	18.8
Eğitim Düzeyi	Lise	4	5.0
	Lisans	61	76.3
	Lisansüstü	15	18.8
	Yok	25	31.3
Futbol deneyimi	1-3 yıl	17	21.3
	4-6	16	20.0
	7-9	6	7.5
	10+	16	20.0

3.2. Veri Toplama Araçları

Araştırmada sosyal baskı düzeyini ve hakemlik yetkinliğini ölçmek için veri toplama aracı olarak Johansen ve Haugen (2013) tarafından geliştirilen ölçek kullanılmıştır.

Algılanan hakem yetkinliği: Hakemlerin kendilerini hakemlik yetkinliği için değerlendirmeleri "Kendinizi Sizin seviyenizdeki diğer hakemlerle kıyasladığınızda, hakemlik yeteneğinize nasıl puan verirsiniz" sorusu ile bir madde ile ölçülmüştür. Hakemlik yetkinliğini ölçmek için hakemlere dört karar seçeneği sunulmuştur (en iyiler arasında; iyiler arasında; ortalamalar arasında; zayıflar arasında). "Zayıflar arasında" ve "ortalamalar arasında" kategorilerinde yanıt verilmemesi nedeniyle, iki kategorili sonuçlarla (yani, "en iyiler arasında / iyiler arasında") değerlendirme yapılmıştır.

Sosyal Baskı ölçek: Johansen & Tommy Haugen (2013) tarafından , eski bir üst düzey hakem ve iki araştırmacıdan

oluşan bir uzman paneli oluşturularak kısmen Dawson & Dobson (2010), Sutter & Kocher (2004), Nevill ve diğ. (2002), ve Phillippe ve diğ. (2009) çalışmalarına dayanan üç önemli sosyal baskı kaynağı belirlenmiştir. Bu sosyal baskı kaynakları: (1) *Kalabalıktan, antrenörlerden, oyunculardan ve yedek oyunculardan gelen gürültü ve rahatsızlık*; (2) *Hakemlik başarısızlığı* (3) *Oyuncular ve antrenörlerin agresif davranışları* olarak belirlenmiştir. Katılımcılar, sosyal baskının her bir alanını üç ifade üzerinde değerlendirmişlerdir (toplam dokuz ifade), örneğin (1) *Kalabalık, antrenör, yedek oyunculardan gelen gürültü ve rahatsızlık sonucu* konsantrasyonumu devam ettirmekte zorlanırım; (2) *Oyuncu, antrenör ve yedek oyuncular kararları sorguladıklarında* kendime olan güvenimi kaybederim (3) *Oyuncu ve antrenörlerin agresif davranışları sonucu* kendimi kararsız ve güvensiz hissederim. Tüm ifadeler, "Kesinlikle Katılmıyorum" (1) ile "Kesinlikle Katılıyorum" (7) arasında değişen bir yedi puanlık Likert tipi ölçme ile yanıtlanmıştır. Araştırmamızda likert ölçeğinden yedi olası kategori, anlaşma derecesine (yani, katılmıyorum, bazen katılıyorum ve katılıyorum) göre üç kategoriye birleştirilmiştir.

3.3. Verilerin Analizi

Araştırma verilerinin istatistiksel analizleri SPSS v 21.0 paket programında hesaplanmıştır. Anketten elde edilen veriler, frekans ve yüzdelerle açıklanmış ve yorumlanmıştır. Normalde üç boyut altında değerlendirilen ölçek (1) *Seyirci, antrenör, yedek oyunculardan gelen gürültü ve rahatsızlık;* (2) *Oyuncu, antrenör ve yedek oyuncular kararları sorguladıklarında;* (3) *Oyuncu ve antrenörlerin agresif davranışlar* çalışmamızda madde bazında frekans ve yüzdelik hesaplamalar yapılarak değerlendirilmiştir. Bunun nedeni ise çalışmada ölçek boyutlarına yapılan güvenirlik analizi sonucunda Cronbach

Alpha değerlerinin .60 altında çıkmasıdır. Bu nedenle çalışmamızda ölçek madde bazında değerlendirilmiştir.

Ayrıca araştırmaya katılan hakemlerin, sosyal baskının her bir ifadesi ile demografik değişkenlerden arasında bir farkın önemli olup olmadığını tespit etmek amacıyla, t-testi ve tek yönlü varyans analizi, farklılığı belirlemek için ise Post Hoc LSD testlerinden yararlanılmıştır. İstatistiksel anlamlılık için ise .05 anlamlılık düzeyi seçilmiştir.

Tablo 2: Hakemlerin Hakem Yetkinliğine Ilişkin Algılamaları

	En iyiler arasında		**İyiler arasında**			
Soru	**f**	**%**	**f**	**%**	**X**	**ss**
Kendinizi sizin seviyenizdeki diğer hakemlerle kıyasladığınızda, hakemlik yeteneğinize nasıl puan verirsiniz	32	40	48	60	**1.6**	**.49**

Tablo 2'ye göre araştırmaya katılan hakemlerin hakemlik yetkinlikleri ölçüldüğünde; 32 hakem (%40) kendilerini diğer hakemlerle kıyasladıklarında en iyiler arasında bulur iken; 48 hakem (%60) kendilerini iyiler arasında değerlendirdiklerini belirtmişlerdir.

Tablo 3: Hakemlerin Çeşitli Kaynaklardan Sosyal Baskının Etkisine Ilişkin Algılamalarının Sıklık ve Yüzde Dağılımı

Maddeler	**Katılmıyorum**		**Bazen Katılıyorm**		**Katılıyorum**			
Seyirci, antrenör, yedek oyunculardan gelen gürültü ve rahatsızlık sonucu	**f**	**%**	**f**	**%**	**f**	**%**	**X**	**ss**
Hakemliğimin üzerinde rahatsız edici düşünceler hissederim	23	28.7	21	26.3	36	45.0	**2.16**	**.84**
Karar vermekte zorlanırım	26	32.5	16	20.0	38	47.5	**2.15**	**.88**
Konsantrasyonumu devam ettirmekte zorlanırım	33	41.3	19	23.8	28	35.0	**1.93**	**.87**

Oyuncu, antrenör ve yedek oyuncular kararları sorguladıklarında

Kendimi huzursuz hissederim	58	72.5	22	27.5	0	0	**1.27**	**.44**
İstekli bir şekilde hakemliğime devam ederim	8	10.0	23	28.8	49	61.3	**2.51**	**.67**
Kendime olan güvenimi kaybederim	76	95.0	2	2.5	2	2.5	**1.07**	**.34**
Oyuncu ve antrenörlerin agresif davranışları sonucu								
Verdiğim kararlardan şüphelenmeye başlarım	68	85.0	12	15.0	0	0	**1.15**	**.35**
Kendimi kararsız ve güvensiz hissederim	77	96.3	1	1.3	2	2.5	**1.06**	**.33**
Kararımın doğruluğu konusunda kendime güvenirim	11	13.8	18	22.5	51	63.8	**2.50**	**.72**

Tablo 3'de Araştırmaya katılan hakemlerin sosyal baskı üzerine görüşlerinin ortalama ve önem sırasına göre hakemlerin "Oyuncu ve antrenörlerin agresif davranışları sonucu kararımın doğruluğu konusunda kendime güvenirim" ifade ortalaması (X=2.50) en yüksek bulunmuş; en düşük ise "Kendimi kararsız ve güvensiz hissederim" (X=1.06) ifadesi çıkmıştır.

Tablo 4: Hakemlerin Medeni Durum ve Hakemlik Pozisyonuna göre Sosyal Baskı Maddelerine Ilişkin Bağımsız Örneklem T- Testi Sonuçları

	Medeni Durum						Hakemlik Pozisyonu					
	Evli		Bekar				Orta Hakem		Yardımcı Hakem			
	X	ss	X	ss	t	p	X	ss	X	ss	t	p
Seyirci, antrenör, yedek oyunculardan gelen gürültü ve rahatsızlık sonucu												
Hakemliğimin üzerinde rahatsız edici düşünceler hissediyorum	2.23	.81	1.55	.88	2.34	**0.02***	1.39	.78	2.47	.65	-6.303	**0.00***
Karar vermekte zorlanırım	2.22	.86	1.55	.88	2.184	**0.03***	1.39	.78	2.45	.73	-5.764	**0.00***
Konsantrasyonumu devam ettirmekte zorlanırım	1.98	.87	1.55	.88	1.396	0.16	1.39	.72	2.15	.84	-3.836	**0.00***
Oyuncu, antrenör ve yedek oyuncular kararları sorguladıklarında												
Kendimi huzursuz hissederim	1.25	.43	1.44	.52	-1.204	0.23	1.26	.44	1.28	.453	-.178	0.85
İstekli bir şekilde hakemliğime devam ederim	2,47	.69	2.77	.44	-1.256	0.09	2.52	.73	2.50	.65	.077	0.94
Kendime olan güvenimi kaybederim	1.,07	.35	1.11	.33	-.329	0.73	1.13	.45	1.05	.29	.905	0.45
Oyuncu ve antrenörlerin agresif davranışları sonucu												
Verdiğim kararlardan şüphelenmeye başlarım	1.14	.35	1.22	.44	-.638	0.60	1.21	.42	1.12	.331	1.067	0.34
Kendimi kararsız ve güvensiz hissederim	1.02	.23	1.33	.70	-2.703	0.00	1.08	.41	1.05	.29	.417	0.72
Kararımın doğruluğu konusunda kendime güvenirim	2.47	.75	2.66	.50	-1.116	0.33	2.43	.78	2.52	.70	-.506	0.63

Tablo 4 göre futbol hakemlerinin sosyal baskı düzeylerinin medeni durum değişkenine göre yapılan t-testi sonuçları verilmiştir. Medeni duruma göre evli ve bekar hakemlerin "Hakemliğimin üzerinde rahatsız edici düşünceler hissediyorum" ve "Karar vermekte zorlanırım" maddelerine ilişkin görüşlerinde anlamlı farklılık ortaya çıkmıştır ($p<0.05$). Ortalamalar dikkate alındığında evli olan hakemlerin ortalamaları bekar olan hakemlere göre yüksek çıkmıştır ($X=2.23$; $X=2.22$). Medeni durum değişkeni ve diğer ifadelere yapılan analiz sonucunda anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır ($p>0.05$). Hakemlik pozisyonu değişkenlerine göre yapılan t-testi sonuçlarına göre "Kalabalık, antrenör, yedek oyunculardan gelen gürültü ve rahatsızlık sonucu; Hakemliğimin üzerinde rahatsız edici düşünceler hissediyorum ($p<0.05$); Karar vermekte zorlanırım ($p<0.05$); Konsantrasyonumu devam ettirmekte zorlanırım ($p<0.05$)" ifadelerinde anlamlı farklılığa rastlanmıştır.

Tablo 5: Hakemlerin futbolculuk deneyimlerine göre tek yönlü varyans analizi sonuçları (ANOVA)

	Yok N=25 Ort±ss	1-3yıl N=17 Ort± ss	4-6yıl N=16 Ort± ss	7-9yıl N=6 Ort± ss	10+ N=16 Ort± ss	F	p	fark
Seyirci, antrenör, yedek oyunculardan gelen gürültü ve rahatsızlık sonucu								
Hakemliğim hakkında rahatsız edici düşünceler hissediyorum	2.520±.653	2.117±.927	2.187±.910	1.666±.816	1.812±.834	2.492	**0.50***	**1-4** 1-5
Karar vermekte zorlanırım	2.560±.711	2.117±.927	2.187±.910	1.500±.836	1.750±.856	3.312	**0.01***	1-4 1-5
Konsantrasyonumu devam ettirmekte zorlanırım	2.440±.711	1.705±.848	1.937±.928	1.000±.000	1.750±.856	5.142	**0.00***	1-2 1-4 1-5
Oyuncu, antrenör ve yedek oyuncular kararları sorguladıklarında								
Kendimi huzursuz hissederim	1.320±.476	1.352±.492	1.187±.403	1.333±.516	1.187±.403	.506	0.73	
İstekli bir şekilde hakemliğime devam ederim	2.320±.690	2.941±.242	2.562±.629	2.33±.816	2.375±.806	2.73	**0.03**	1-2
Kendime olan güvenimi kaybederim	1.120±.439	1.117±.485	1.000±.000	1.166±.408	1.000±.000	.633	.640	-
Oyuncu ve antrenörlerin agresif davranışları sonucu								
Verdiğim kararlardan şüphelenmeye başlarım	1.240±.435	1.058±.242	1.187±.4031	1.166±.408	1.062±.408	.947	.442	-
Kendimi kararsız ve güvensiz hissederim	1.200±.577	1.000±.000	1.000±.000	1.000±.000	1.000±.000	1.611	1.80	-
Kararımın doğruluğu konusunda kendime güvenirim	2.480±.585	2.529±.874	2.750±.577	1.833±.983	2,500±.730	1.80	1.36	-

Tablo 5'göre hakemlerin sosyal baskı düzeylerine futbolculuk deneyimine göre yapılan Anova testi sonuçlarına göre "Kalabalıktan, antrenörler den, yedek oyunculardan gelen gürültü ve rahatsızlık" ifadeleri ve futbolculuk deneyimleri arasında anlamlı farklılık bulunmuştur ($p<0.05$). "Konsantrasyonumu devam ettirmekte zorlanırım" ile "futbolculuk deneyimi olamayan " grup 1-3 yıl; 7-9 yıl arası ve 10 yıl ve üstü futbol deneyimi olan grup arasında anlamlı farklılığa rastlanmıştır ($p<0.05$). Oyuncu, antrenör ve yedek oyuncular kararlarımı sorguladıklarında "istekli bir şekilde hakemliğime devam ederim" ifadesinde futbol deneyimi olmayanlar ile 1-3 yıl arası futbol deneyimi olanlar arasında anlamlı faklılık tespit edilmiştir. Sosyal baskının diğer maddeleri ile futbolculuk deneyimi arasında anlamlı farklılığa rastlanmamıştı ($p>0.05$).

4. SONUÇ

Araştırma sonuçlarına göre göre araştırmaya katılan hakemlerin hakemlik yetkinlikleri ölçüldüğünde hakemlerin %60'ının kendilerini iyiler arasında (Tablo 2) değerlendirdiklerini belirtmişlerdir. Sonucun böyle çıkmasının nedeni az sayıda hakemin ülke dışında uluslar arası düzeyde görev alması ve ulusal ve uluslar arası süper lig şampiyonluğunu belirleyecek, lig sıralamasına etki eden (şampiyonlar ligi, UEFA kupasına katılacak takımların maçları gibi) müsabakalarda çok az veya hiç görev almamaları dolayısıyla büyük çoğunluğun kendilerini en iyiler arasında görmemeleri düşünülebilir.

Tablo 3'de futbol hakemlerinin sosyal baskının üç yönünü tanımlayan (1) Kalabalık, antrenör, yedek oyunculardan gelen gürültü ve rahatsızlık, (2) Oyuncu, antrenör ve yedek oyuncular kararları sorguladıklarında (3) Oyuncu ve antrenörlerin agresif davranışları madde içerikleri ne yapılan frekans analizi sonucunda hakemlerin "Oyuncu ve antrenörlerin agresif

davranışları sonucu kararımın doğruluğu konusunda kendime güvenirim" ifade ortalaması (X=2.50) en yüksek bulunmuş; en düşük ise "Kendimi kararsız ve güvensiz hissederim" (X=1.06) ifadesi çıkmıştır. Bu sonuçlara göre hakemler oyunculardan ve antrenörlerden gelen tepkiler ve psikolojik baskıdan etkilenmediklerini motivasyonlarının ve konsantrasyonlarının bozulmadığını kararlı bir şekilde hakemlik görevlerini yerine getirmeye devam ettiklerini ve bu nedenle kendilerini kararsız ve güvensiz hissetmedikleri şeklinde yorumlanabilir. Bu sonuç, hakemlerin agresif davranışla karşılaşırken hakemlik yapmada genel karar verme sürecinde kendilerinden şüphe etmeye ya da güvensiz ve kararsız hale getirecek bir sıkıntı yaşamadıklarıdır. Casajus ve Castagna (2007) hakemlerin futbolda oyunu yönlendiren orta saha futbolcusu kadar psikolojik baskı altında olduğunu belirtmişlerdir. Bu baskılara rağmen hakemlerin etkilenmemesi önemli bir sonuçtur. Aynı zamanda hakemlerin kalabalık sesi, oyuncu ve antrenörlerden gelen tepkileri maç anındaki pozisyonlar için verecekleri karar öncesi bir ipucu olarak değerlendirdiklerini bu nedenle bu seslerden olumsuz olarak etkilenmediklerini düşünebiliriz. Satman (2014) futbol hakemleri üzerine yaptığı çalışmada futbol oyununda yoğun baskı altında ve çoğunlukla heuristikleri (kestirme yol ile sezgisel karar verme) kullanarak karar veren futbol hakemlerinin, kalabalık sesini en ciddi ipuçlarından birisi olarak dikkate aldığını bu ipucu dışında oyuncuların gelişen pozisyon sonrasındaki reaksiyonlarının da kalabalık sesi gibi etkili olduğu sonucuna ulaşmıştır (Satman, 2014). Kahneman (1974) ortaya atmış olduğu, karar vermede kullanılan ipuçlarının çok güvenilir ve açık olmadığı zamanlarda kalabalık sesi gibi ipuçlarının önem kazanabileceği belirtmiştir. Bu sonuçların aksine Ponzo ve Scoppa (2014) yaptıkları çalışmada ev sahibi takımı seyircilerinin sesleriyle, hakemleri baskı altına almalarından dolayı, hakemlerin kararlarını

etkileyerek ev sahibi takım lehine kararlar verebildiklerini belirtmişlerdir.

Tablo 4'e göre hakemlerin sosyal baskı maddeleri ve medeni durumlarına göre anlamlı farklılık bulunmuştur. Evli olan hakemlerin seyirci ve saha kenarındaki teknik adam yönetici ve yedek oyunculardan gelebilecek olan tepkiden daha çok etkilenmelerinin sebebi Evli olan hakemlerin evli ve çocuk sahibi olmaları onların sorumluluk duygularının fazla olması, hakem statüsünün yanında baba ve eş rolünde olması bekar olan hakemlere göre çok daha fazla sorumluluk taşıdıkları için daha fazla etkilendikleri söylenebilir. Bu tedirginlik duygusu onların doğru karar verme durumunda psikolojik olarak etkilemektedir. Fry ve Soften (1992) yaptıkları çalışma hakemlerin hakemliği bırakmalarının en büyük nedenlerinden birinin kendilerini ve ailesini aşırı derecede eleştirildiklerinden kaynaklandığını ve bu şartların düzeltildiğinde ancak görevlerine geri dönmeyi düşünebileceklerini belirtmişlerdir.

Araştırmanın diğer önemli sonuçlarından biri ise yardımcı hakemlerle orta hakemler arasında bulunmuştur (Tablo 4). "Kalabalık, antrenör, yedek oyunculardan gelen gürültü ve rahatsızlık sonucu; Hakemliğimin üzerinde rahatsız edici düşünceler hissediyorum ($p<0.05$); Karar vermekte zorlanırım ($p<0.05$); Konsantrasyonumu devam ettirmekte zorlanırım ($p<0.05$)" ifadelerine yardımcı hakemlerin puanlaması yüksek bulunmuştur. Yardımcı hakemler mesafe olarak seyirciye en yakın yerde görev yapmaktadırlar. Hatta maraton önünde görev yapan yan hakeme göre şeref tribünü önünde görev yapan hakem yedek kulübesi önünde görev yapmaktadır. Bu yedek kulübesini hangi takımın (misafir takım-ev sahibi takım) kullanacağı yıllardır tartışma konusu olmuş ve olmaya da devam etmektedir. Nedeni ise o kulübedeki teknik direktör ve yardımcılarının, saha içi kulüp yöneticilerinin yedek

oyuncuların, pozisyon öncesi, pozisyon anında ve pozisyon sonrasında (ofsayt, faul, taç sarı kırmızı kart) yardımcı hakemlerle görsel ve işitsel direk iletişime girebilmeleri ve baskı yaratmaya çalışmaktadırlar. Bu sebeplerden dolayı yardımcı hakemlerin orta hakemlere göre seyirci, antrenör, yedek oyuncuların neden olduğu sosyal baskıdan daha fazla etkilenmelerinin sebepleri arasında sayılabilir. Dohmen (2008); Dawson (2010); Scoppa (2008) yaptıkları çalışmalarda Statların mimari koşullarının, gözlemlenen hakemlik yanlılığının, yani kalabalığın büyüklüğü (mutlak boyut), katılıma / kapasite oranına (göreceli boyut) ve sahaya seyircilerin yakınlığına önemli bir rol oynadığını bulmuşlardır (maç sahası etrafında koşu parkurunun varlığı). Dawson (2010) kulübe ile maç sahası arasında koşu pistinin varlığı, ev sahibi takıma verilen ceza puanlarının arttırılması etkisine sahip olduğu; Dohmen (2015) taraftarların fiziksel olarak hakemlere yakın olmasını (koşu parkuru olamayan statlarda) hakemlere baskı yapmanın daha kolay olduğunu ayrıca, tribünlerin atletizm parkuru ile sahadan ayrıldığında hakemlerin daha az tartışmalı ve haksız karar verdiklerini belirtmiştir. Buraimo ve diğ. (2010) ve Buraimo ve diğ. (2012) Alman Bundesliga ve İspanya Primera liglerinde yaptıkları çalışmalarda bu bulguları destekler sonuçlar bulunmuştur.

Hakemlerin sosyal baskı düzeylerine futbolculuk deneyimine göre hakemlikten önce "futbolculuk deneyimi olmayan" grup ile "deneyimi olan" grup arasında "Hakemliğimin üzerinde rahatsız edici düşünceler hissediyorum"; "Karar vermekte zorlanırım"; Konsantrasyonumu devam ettirmekte zorlanırım" ifadelerinde anlamlı farklılığa rastlanmıştı (Tablo 5). Futbol maç ortamını hakemlikten önceki hayatlarında sadece seyirci olarak maç atmosferini yaşadıkları için hakemlikten önce futbol deneyimi olmayan hakemlerin ortalamalarının daha yüksek çıkmasının nedeni olarak düşünülebilir. Futbol

deneyimi olan hakemlerin ise bu baskılardan etkilenmemesinin nedeni seyirci sesine maç atmosferine, rakip takım baskısına meydana gelebilecek herhangi bir olaya verilecek olan tepkiyi daha önceden bilip analiz edebildiklerinden kaynaklanmaktadır. Hakemin deneyimi ve tutarlı olmayan kararlar arasındaki ilişkiyi belirlemeye yönelik yapılan araştırmada yoğun baskının olduğu durumlarda deneyimli hakemlerin duygusal durumlarını daha rahat kontrol ettiklerini ve stresli ortamlarda karar verirken görevlerinin gerektirdiği davranışları temel aldıkları ortaya koymaktadır (Nevill ve diğ., 2002). Bu noktada deneyimin performans ile ilişkili gerekli bilginin analiz edilişinde etkili olduğu söylenebilir. Bilgiyi tanımladıktan sonra, algısal mekanizma seçici dikkat ile algılanan ve gerçekleştirilecek performans ile ilişkili bilginin çoğunluğunu kontrol eder ve ilgisiz bilgiyi dikkate almaz. Bu noktada birey ne kadar deneyimli ise bu işlemin tamamlanması da o kadar hızlı ve etkili olacağıdır (Satman, 2014). Bu açıklamaların aksine Dawson (2012) daha deneyimli hakemlerin taraftarların toplumsal baskısından etkilenmeyeceği konusunda şüphe duyduğunu, deneyimli hakemlerin ev sahibi takıma karşı daha az ön yargılı olmalarına rağmen, kalabalık boyutunun etkisinin hakemin tecrübesine bağlı olmadığını, sosyal baskıya karşı koymada hakemlik tecrübesinin önemi hakkındaki kanıtların kesin olmadığını belirtmiştir.

Bu sonuçlara göre Türkiye süper lig futbol hakemlerinin hakemlik yetkinlikleri değerlendirildiğinde yarıdan fazlasının kendilerini iyiler arasında gördüğü tespit edilmiştir. Genel olarak antrenörlerin sosyal baskı kaynaklarından (oyuncu, antrenör ve yedek oyuncular) etkilenmediği hakemlik görevlerini ve kararlarını kendilerini baskı altında hissetmeden verdiklerini belirtmişlerdir. Süper lig hakemlerinin evli olan hakemlerin bekar hakemlere göre daha fazla sorumluluk ve rol taşıdıkları için sosyal baskıyı daha fazla hissettikleridir. Aynı

zamanda yardımcı hakemlerin tribüne, yedek oyunculara daha yakın oldukları için tezarrühatlar dan ve kulübeden gelecek olan seslerden baş hakemlere göre daha fazla etkilenip kendilerini baskı altında hissedebilmeleridir. Bu sonuçlara dayanarak özellikle yardımcı hakem ve evli olan hakemlere daha fazla motivasyonla ilgili eğitimler verilmesi ve daha fazla maçlara çıkarak maç ortamına ve seyirci, antrenör, oyuncu ve yedek oyunculardan gelebilecek olan tepkilere karşı deneyimleri arttırılabilir.

KAYNAKÇA

Anshel MH and Weinberg RS. (1995). Sources of acute stress in American and Australian basketball referees. *Journal of Applied Sport Psychology*, 7(1), 11-22.

Boyko RH, Boyko AR and Boyko MG. (2007). Referee bias contributes to home advantage in English Premiership football. *Journal of Sports Sciences*, 25, 1185–1194.

Buraimo B, Forrest D and Simmons R. (2010). The twelfth man? Refereeing bias in English and German soccer. *Journal of the Royal Statistical Society*. Series A, 173, 431–449. doi: 10.1111/j.1467- 985X.2009.00604.x

Buraimo B, Simmons R and Maciaszczyk M. (2012): "Favoritism and referee bias in European Soccer: Evidence from the Spanish league and the UEFA champions league. *Contemporary Economic Policy*, 30(3), 329–343.

Castagna C, Abt G. and D'Ottavio S. (2007). Physiological aspects of soccer refereeing performance and training. *Sports Medicine*, 37(7), 625-646.

Dawson P, Dobson S. and Goddard J, Wilson J. (2007). Are football referees really biased and inconsistent? Evidence from the English Premier League. *Journal of the Royal Statistical Society,* Series A, 170, 231–250.

Dawson P. and Dobson S. (2010). The influence of social pressure and nationality on individual decisions: Evidence from the behaviour of referees. *Journal of Economic Psychology,* 31(2): 181–191 http://dx.doi.org/10.1016/j.joep.2009.06.001

Dawson PM. (2012). Experience, social pressure and performance: the case of soccer officials. *Applied Economics Letters*, 19, 883–886.

Dohmen T. and Sauermann J. (2015) . Referee bias. *Journal of Economic Surveys*, 2015. http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/joes.12106/full

Dohmen TJ. (2008). The influence of social forces: Evidence from the behavior of football referees. *Economic Inquiry,* 46, 411-424.

Folkesson PC, Nyberg C, Norlander T. (2002). Soccer referees' experience and life orientation on outcome of coping strategy. *Aggressive Behavior*, 28: 317-327.

Friman M, Nyberg, C. and Norlander T. (2004). Threats and aggression directed at soccer referees: An empirical. phenomenological psychological study. *The Qualitative Report,* 9(4), 652-672.

Fry DA. and Soften JM. (1992). Perceived stressors for soccer and volleyball officials from three rating levels. *Journal of Sport Behavior*, 15(2): 106-118.

Johansen BT. and Haugen T. (2013). Anxiety level and decision-making among Norwegian top-class soccer referees. *International Journal of Sport and Exercise Psychology,* 11(2), 215-226. DOI: 10.1080/1612197X.2013.773665.

Kaissidis AN., Anshel MH. and Sideridis G. (1998). Sources intensity and responses to stress in Greek and Australian basketball referees. *International Journal of Sport Psychology, 29*, 303-323.

Müniroğlu S. (1995). Ankara'daki klasman futbol hakemlerinin eğitimi. *Futbol Bilim ve Teknoloji Dergisi,* 2(1), 22-23.

Myers T, Balmer N, Nevill A. and Al-Nakeeb Y. (2012). The ınfluence of crowd noise upon judging decisions in Muay Thai. *Advances in Physical Education*, 2012. 2(4), 148-152. http://dx.doi.org/10.4236/ape.2012.24026

Nevill, A., Balmer, N. and Williams, M. (1999). Crowd influence on decisions in association football. *The Lancet*, 353, 1416

Nevill AM, Balmer NJ. and Williams AM. (2002). The ınfluence of crowd noise and experience upon refereeing decisions in football. *Psychology of Sport Exercise,* 3: 261-772.

Ponzo M. and Scoppa V. (2014). Does the home advantage depend on crowd support? Evidence from same stadium derbies, institue for the study of labor, Discussion Paper No: 8105. http://ftp.iza.org/dp8105.pdf

Price J. and Wolfers J. (2007). Racial discrimination among NBA referees. *National Bureau of Economic Research,* Working Paper No. 13206.

Rochaa B, Sanches F, Souza I. and Jose´ Carlos Domingos da Silvad. (2013). Does monitoring affect corruption? Career concerns and home bias in football refereeing. *Applied Economics Letters*, 20,728–731. http://dx.doi.org/10.1080/13504851.2012.736938

Satman C. (2014). Futbol maçlarındaki seyirci topluluklarının sesinin, hakemlerin kararları üzerindeki etkisi. *Ankara Üniversitesi Spor Bil Fakültesi Dergisi*, 12 (2), 147-154.

Sunay H. (1996). Ankara bölgesi futbol hakemlerinin hakemliğe yönelmelerine etki eden motivasyonel etkenler üzerine bir araştırma, *Hacettepe Üniversitesi Futbol Bilim ve Teknoloji Dergisi,* 2(2), 18-23.

Sutter M. and Kocher MG. (2004). Favoritism of agents – the case of referees' home bias. *Journal of Economic Psychology,* 25, 461-469.

Wallsten TS. and Barton C. (1982). Processing probabilistic multidimensional information for decisions. Journal of Experimental Psychology: *Learning, Memory and Cognition, 8,* 361–384.

EDİTÖRLÜ KİTAP ÇALIŞMASINA DAVET

Sayın; Dr. Öğr. Üyesi Kadir Adamaz

Değerli Meslektaşım;

"SOSYAL BİLİMLERDE EĞİTİM ARAŞTIRMALARI" başlıklı kitap çalışmasının editörleri olarak, sizleri bu çalışmaya katkı sağlamanız noktasında davet etmekten mutluluk duyuyoruz.

Sizleri de editörlü kitap çalışmamızda görmekten onur duyacağız.

Saygılarımızla.

01.05.2018

Editörler Adına

Dr. Erkan ATALMIŞ
Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi
Eğitim Fakültesi

Editörler: Dr. Öğretim Üyesi Erkan ATALMIŞ
Dr. Öğretim Üyesi Gülenaz SELÇUK